

Wyrok z dnia 4 października 2006 r.

II PK 14/06

1. Pracownikowi samorządowemu nie przysługuje odprawa emerytalna, jeżeli wiek emerytalny osiągnął po wygaśnięciu stosunku pracy w czasie pobierania świadczenia przedemerytalnego poprzedzonego okresem pobierania zasiłku chorobowego.

2. Pracownik samorządowy, którego stosunek pracy wygasł z dniem 31 maja 2003 r. z mocy art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz.U. Nr 41, poz. 361 ze zm.) nie nabywa prawa do wynagrodzenia rocznego na podstawie art. 2 ust. 2 i ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (Dz.U. Nr 160, poz. 1080 ze zm.).

Przewodniczący SSN Andrzej Wróbel, Sędziowie SN: Beata Gudowska, Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 4 października 2006 r. sprawy z powództwa Urszuli H. przeciwko Urzędowi m.st. Warszawy o odprawę emerytalną, nagrodę jubileuszową i nagrodę roczną oraz zadośćuczynienie i odszkodowanie, na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 stycznia 2006 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok w punkcie I ppkt 1 i oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy w Warszawie z dnia 13 października 2004 r. [...] i nie obciążył powódki kosztami postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 13 października 2004 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie oddalił powództwo Urszuli H. przeciwko Urzędowi miasta stołecznego Warszawy o odprawę emerytalną w kwocie 30.510 zł, nagrodę jubileuszową za 35 lat pracy w kwocie 15.255 zł, wyrównanie świadczeń chorobo-

wych za okres od 1 czerwca do 31 października 2003 r. do wysokości wynagrodzenia za pracę o kwotę 13.480 zł, zadośćuczynienie za doznane krzywdy moralne i psychiczne na skutek przeżyć związanych z utratą zatrudnienia w kwocie 20.000 zł oraz nagrodę roczną za 2003 r. w wysokości proporcjonalnej do przepracowanego okresu, to jest w kwocie 1.500 zł.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne. W okresie od 1 marca 1969 r. do 27 października 2002 r. powódka zatrudniona była w Urzędzie Dzielnicy Śródmieście Gminy Warszawa Centrum, a następnie w okresie do 31 maja 2003 r. w Urzędzie miasta stołecznego Warszawy Dzielnicy Śródmieście w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku inspektora. Łączący strony stosunek pracy wygasł z dniem 31 maja 2003 r. na podstawie art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz.U. Nr 41, poz. 361 ze zm.) wobec niezaproponowania powódce przez pracodawcę nowych warunków pracy i płacy w terminie do dnia 30 kwietnia 2003 r. Jeszcze w trakcie trwania stosunku pracy powódka rozpoczęła korzystanie z zasiłku chorobowego, następnie pobierała świadczenie przedemerytalne, a z chwilą osiągnięcia wieku 55 lat, to jest z dniem 30 maja 2004 r., nabyła prawo do emerytury.

Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że stosunek pracy powódki wygasł z mocy prawa na podstawie art. 18 ust. 3 powołanej wyżej ustawy, będącego przepisem szczególnym, o którym mowa w art. 63 k.p. Stosownie do art. 18 ust. 3 ustawy stosunek pracy z pracownikami Urzędu miasta stołecznego Warszawy (z zastrzeżeniem, iż byli wcześniej - przed wejściem w życie ustawy - pracownikami samorządowymi wymienionymi w art. 18 ust. 2 tej ustawy) wygasa z ostatnim dniem miesiąca, w którym upływa 6 miesięcy od dnia opublikowania przez komisarza wyborczego wyników wyborów do Rady miasta stołecznego Warszawy, to jest z dniem 31 maja 2003 r., jeżeli na miesiąc przed upływem tego terminu nie zostaną im zaproponowane nowe warunki pracy lub płacy na dalszy okres albo w razie ich nieprzyjęcia, w ciągu 14 dni od dnia ich zaproponowania. Zgodnie z treścią art. 18 ust. 4 ustawy pracodawca obowiązany był powiadomić na piśmie pracownika odpowiednio o terminie wygaśnięcia stosunku pracy albo o skutkach nieprzyjęcia nowych warunków pracy lub płacy. Takie powiadomienie miało jedynie charakter informacyjny i jego dokonanie bądź niedokonanie nie wywołało żadnych skutków prawnych w zakresie wygaśnięcia stosunku pracy, którego to sposobu ustania stosunku pracy powódka nie kwestionowała.

W takiej sytuacji Sąd Okręgowy uznał za bezzasadne żądanie powódki w zakresie odprawy emerytalnej. Zgodnie z art. 21 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. Nr 21, poz. 124 ze zm.) w związku z art. 28 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 86, poz. 953 ze zm.) i § 8 ust. 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1990 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 111, poz. 493), pracownikom samorządowym przysługuje przy przechodzeniu na emeryturę jednorazowa odprawa. Przepisy te są przepisami szczególnymi w rozumieniu art. 5 k.p., co oznacza, że do pracowników samorządowych nie ma zastosowania art. 92¹ k.p. w takim zakresie, w jakim ich prawo do odprawy emerytalnej normuje art. 21 ustawy o pracownikach samorządowych. Stosownie do art. 28 ust. 1 ustawy o pracownikach urzędów państwowych, zdarzeniem prawnym powodującym powstanie prawa do odprawy nie jest ustanie stosunku pracy, ale przejście pracownika na emeryturę. Warunki nabycia uprawnień emerytalnych określone są w przepisach ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.). Stosunek pracy powódki nie ustał w związku z jej przejściem na emeryturę w dniu 30 maja 2004 r., albowiem w dacie wygaśnięcia stosunku pracy (31 maja 2003 r.) powódka nie posiadała wieku uprawniającego ją do świadczenia emerytalnego. Oznacza to, że nie zaistniał związek między przejściem powódki na emeryturę a wygaśnięciem jej stosunku pracy z pozwanym Urzędem.

Za nieusprawiedliwione uznał również Sąd Okręgowy roszczenie w zakresie nagrody rocznej za 2003 r. Zgodnie z art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (Dz.U. Nr 160, poz. 1080), pracownik, który nie przepracował u danego pracodawcy całego roku kalendarzowego, nabywa prawo do wynagrodzenia rocznego w wysokości proporcjonalnej do okresu przepracowanego, pod warunkiem, że ten okres wynosi co najmniej 6 miesięcy. Skoro powódka nie przepracowała u pozwanego przynajmniej 6 miesięcy, to nie nabyła prawa do spornej nagrody. Również wygaśnięcie stosunku pracy z powódką w trybie przepisów ustawy o ustroju miasta stołecznego Warszawy nie jest przesłanką warunkującą jej prawo do nagrody rocznej w wymiarze proporcjonalnym do okresu zatrudnienia w 2003 r. Wygaśnięcie stosunku pracy nie może być bowiem identyfikowane z rozwiązaniem tego stosunku z powodu reorganizacji Urzędu.

Na skutek apelacji powódki Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 12 lipca 2005 r. zmienił zaskarżony wyrok i zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 1.806,09 zł tytułem nagrody rocznej oraz kwotę 24.360 zł tytułem odprawy emerytalnej, w obu przypadkach z ustawowymi odsetkami, a w pozostałej części powództwo oraz apelację oddalił.

Sąd Apelacyjny uznał za bezsporne, że po wygaśnięciu stosunku pracy z dniem 31 maja 2003 r. powódka pozostawała na zwolnieniu lekarskim z powodu choroby, która ujawniła się w dacie 30 maja 2003 r. Po zakończeniu okresu zasiłkowego, nie podejmując nowego zatrudnienia, powódka od października 2003 r. pobierała świadczenie przedemerytalne, a następnie od dnia 30 maja 2004 r. (data ukończenia 55 lat) została jej przyznana wcześniejsza emerytura. Przepis art. 28 ust. 1 ustawy o pracownikach urzędów państwowych stanowi, że urzędnikowi państwowemu przechodzącemu na emeryturę przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości uzależnionej od stażu pracy. Przepis ten różni się od zawartego w art. 92¹ § 1 k.p. sformułowania, zgodnie z którym pracownikowi spełniającemu warunki uprawniające do renty inwalidzkiej lub emerytury, którego stosunek pracy ustał w związku z przejściem na rentę lub emeryturę, przysługuje odprawa pieniężna w wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia. W orzecznictwie sądowym zachował aktualność pogląd, że dla nabycia prawa do odprawy emerytalnej lub rentowej decydujące znaczenie ma skutek w postaci przejścia na rentę lub emeryturę, a nie zamiar pracownika w dacie rozwiązania stosunku pracy. Wystarczy, jeżeli zachodzi określone następstwo w czasie lub też związek czasowy między rozwiązaniem stosunku pracy a uzyskaniem emerytury lub renty (tak w uchwale z dnia 4 czerwca 1991 r., I PZP 17/91, OSNCP 1992 nr 3, poz. 37). Z kolei w wyroku z dnia 20 maja 1993 r., I PRN 38/93, Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych nie uzależnia prawa do jednorazowej odprawy z tytułu przejścia na emeryturę lub rentę od przyczyny lub sposobu rozwiązania stosunku pracy. Z przepisu tego wynika, że prawo do wymienionej odprawy ma każdy pracownik, który „przechodzi na emeryturę lub rentę” bez potrzeby spełniania jakichkolwiek warunków. Zdaniem Sądu drugiej instancji, o zasadności roszczenia powódki świadczy powszechny charakter odprawy emerytalno-rentowej, związek czasowy między ustaniem stosunku pracy powódki a jej przejściem na emeryturę, okoliczność, że roszczenie o odprawę emerytalną staje się wymagalne w dacie „przejścia na emeryturę” i jest świadczeniem należnym byłemu pracownikowi oraz że świad-

czenie to przysługuje pracownikowi również w przypadku przejścia na wcześniejszą emeryturę (tak w wyroku z dnia 11 stycznia 2001 r., I PKN 187/00, OSNAPiUS 2002 nr 18, poz. 429).

W zakresie powództwa o nagrodę za rok 2003 Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że podstawę żądania stanowi art. 2 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej. Analiza powołanego przepisu wskazuje, że dla nabycia prawa do dodatkowego wynagrodzenia rocznego nie jest konieczne spełnienie wymogu przepracowania w danym roku 6-miesięcznego okresu w sytuacji zakończenia stosunku pracy z przyczyn niezależnych od pracownika, jakimi są reorganizacja lub likwidacja urzędu. Ustawa o ustroju miasta stołecznego Warszawy dokonała likwidacji zatrudniającego powódkę Urzędu Dzielnicy Śródmieście Gminy Warszawa Centrum i reorganizacji całego systemu samorządowego stolicy. Stanowiło to wyłączną przyczynę zakończenia stosunku pracy powódki, a sposób tego zakończenia w postaci wygaśnięcia stosunku pracy z mocy prawa nie może negatywnie rzutować na uprawnienie do nagrody rocznej w sytuacji spełnienia przesłanki likwidacji lub reorganizacji urzędu. W ocenie Sądu Apelacyjnego, przy uchwalaniu ustawy z dnia 12 grudnia 1997 r. ustawodawca nie mógł przewidzieć odmiennego - od funkcjonujących w tej dacie - sposobu zakończenia stosunku pracy z przyczyn likwidacji lub reorganizacji pracodawcy.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku strona pozwana zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest: 1) art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych w związku z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych w związku z § 11 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów dnia 11 lutego 2003 r. w sprawie zasad wynagradzania i wymagań kwalifikacyjnych pracowników samorządowych zatrudnionych w urzędach gmin, starostwach powiatowych i urzędach marszałkowskich, poprzez ich błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że przejściem na emeryturę w rozumieniu tych przepisów jest także uzyskanie prawa do emerytury po ustaniu stosunku pracy, a w konsekwencji błędne przyjęcie, iż powódka spełniała przesłanki do otrzymania odprawy emerytalnej oraz 2) art. 2 ust. 3 pkt 4 lit. c i d ustawy z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej, poprzez błędną wykładnię prowadzącą do uznania, że zmiana ustroju jednostki samorządu terytorialnego jest likwidacją bądź reorganizacją zakładu pracy,

a w konsekwencji jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, iż powódka spełniała przesłanki do otrzymania dodatkowego wynagrodzenia rocznego.

W konsekwencji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części uwzględniającej powództwo i orzeczenie w tym zakresie co do istoty sprawy poprzez jego oddalenie, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie w tym zakresie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje i kosztów postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej podniesiono, że ustanie łączącego strony stosunku pracy i spełnienie przez powódkę kryteriów przyznania świadczenia przedemerytalnego nie są tożsame z przejściem na emeryturę i zmianą statusu pracownika na status wyłącznie emeryta. Ponadto przepis art. 21 ustawy o pracownikach samorządowych posługuje się pojęciem „pracownik samorządowy”, co oznacza, że przewidziana w tym przepisie odprawa emerytalna przysługuje osobie, która w dacie nabycia uprawnień emerytalnych posiadała taki status. Skarżący wskazał, że Sąd Apelacyjny uznał bezzasadność roszczenia o nagrodę jubileuszową stwierdzając, iż łączący powódkę z pracodawcą stosunek pracy nie został rozwiązany z powodu jej przejścia na emeryturę. Tymczasem jedną z przesłanek wypłaty zarówno odprawy emerytalno-rentowej (art. 21 ust. 1 ustawy o pracownikach samorządowych), jak i nagrody jubileuszowej (§ 12 ust. 8 powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 lutego 2003 r.), jest ustanie stosunku pracy w związku z przejściem na emeryturę lub rentę. Tym samym albo zaskarżony wyrok zawiera oczywiste sprzeczności, albo Sąd drugiej instancji przyjął, że przepis art. 21 ust. 1 ustawy o pracownikach samorządowych nie zawiera przesłanki związku czasowego między ustaniem stosunku pracy a przejściem pracownika samorządowego na emeryturę lub rentę. Odnośnie roszczenia o nagrodę za 2003 r. skarżący podniósł, że stosunek pracy powódki nie został rozwiązany, lecz wygasł z mocy prawa. Zdarzenia powodujące wygaśnięcie stosunku pracy są określone w przepisach prawa pracy wyczerpująco i nie mogą być utożsamiane z rozwiązaniem tego stosunku w związku z likwidacją jednostki organizacyjnej pracodawcy lub jej reorganizacją (art. 2 ust. 3 pkt 4 lit. c i d ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym). Skoro ustawodawca w jednym akcie prawnym rozróżnia dwa sposoby ustania stosunku pracy: jego rozwiązanie (art. 2 ust. 3 pkt 4) i wygaśnięcie (art. 2 ust. 3 pkt 7), to nie można posługiwać się tymi pojęciami prawnymi zamiennie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługuje na uwzględnienie, chociaż nie wszystkie podniesione w niej argumenty można uznać za trafne. Stosownie do art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1593 ze zm.) pracownikom samorządowym przysługuje dodatek za wieloletnią pracę, nagroda jubileuszowa oraz jednorazowa odprawa przy przechodzeniu na rentę lub emeryturę, których wysokość określają odpowiednio stosowane art. 22 ust. 1, art. 23 oraz art. 28 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 86, poz. 953 ze zm.). Przepis § 11 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 lutego 2003 r. w sprawie zasad wynagradzania i wymagań kwalifikacyjnych pracowników samorządowych zatrudnionych w urzędach gmin, starostwach powiatowych i urzędach marszałkowskich (Dz.U. Nr 33, poz. 264 ze zm.), wymieniający okresy wliczane do okresów pracy uprawniających między innymi do jednorazowej odprawy pieniężnej, stanowi o odprawie przysługującej w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy lub emeryturę, podczas gdy § 12 ust. 8 rozporządzenia, dotyczący wypłaty nagrody jubileuszowej pracownikowi, któremu do nabycia prawa do niej brakuje mniej niż 12 miesięcy licząc od dnia rozwiązania stosunku pracy, posługuje się pojęciem ustania stosunku pracy w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy lub emeryturę. Z brzmienia powołanych przepisów wynika zatem, że do nabycia prawa do odprawy emerytalnej wystarczające jest przejście na emeryturę pozostające w związku czasowym z ustaniem zatrudnienia (por. wyrok z dnia 9 stycznia 2001 r., I PKN 172/00, OSNAPIUS 2002 nr 16, poz. 380). Inaczej mówiąc, przepis art. 21 ust. 1 ustawy o pracownikach samorządowych łączy prawo do odprawy emerytalnej jedynie z „przechodzeniem na emeryturę” (uzyskaniem statusu emeryta po ustaniu stosunku pracy) nie zaś z ustaniem stosunku pracy „w związku z przejściem na emeryturę”. Natomiast z § 12 ust. 8 rozporządzenia Rady Ministrów jednoznacznie wynika wymóg ustania łączącego strony stosunku pracy „w związku z przejściem na emeryturę”, przy czym w takim przypadku nagrodę jubileuszową wypłaca się „w dniu rozwiązania stosunku pracy”. Oznacza to, że dla nabycia prawa do nagrody jubileuszowej (w sytuacji w przepisie tym określonej) między ustaniem stosunku pracy a uzyskaniem emerytury lub renty musi występować związek przyczy-

nowy i to w chwili rozwiązania stosunku pracy (por. także wyrok z dnia 20 kwietnia 2001 r., I PKN 373/00, OSNP 2003 nr 5, poz. 114). Zawarty w skardze kasacyjnej zarzut, że wyrok Sądu drugiej instancji zawiera oczywistą sprzeczność z uwagi na wspólną dla nabycia prawa do odprawy emerytalno - rentowej i nagrody jubileuszowej przesłankę ustania stosunku pracy w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy lub emeryturę jest zatem nieuzasadniony o tyle, że z przepisu art. 21 ust. 1 ustawy o pracownikach samorządowych wymóg istnienia takiego związku przyczynowego nie wynika.

Skoro odprawa emerytalna przysługuje pracownikowi samorządowemu „przy przechodzeniu na emeryturę”, powstaje pytanie, czy można uznać za przechodzącego na emeryturę takiego pracownika samorządowego, który wiek uprawniający do emerytury (także wcześniejszej) osiągnął po ustaniu (wygaśnięciu) stosunku pracy, w czasie pobierania świadczenia przedemerytalnego, poprzedzonego okresem pobierania zasiłku chorobowego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wykształcił się pogląd, że pracownikowi samorządowemu, który w czasie zatrudnienia stał się niezdolny do pracy z powodu choroby i pobierał zasiłek chorobowy, a bezpośrednio potem przeszedł na rentę inwalidzką (z tytułu niezdolności do pracy) przysługuje prawo do jednorazowej odprawy na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy o pracownikach samorządowych w związku z art. 28 ustawy o pracownikach urzędów państwowych (por. uchwały z dnia 4 czerwca 1991 r., I PZP 17/91, OSNCP 1992 nr 3, poz. 37 i z dnia 7 stycznia 2000 r., III ZP 18/99, OSNAPiUS 2000 nr 24, poz. 888 oraz wyroki z dnia 17 lutego 1998 r., I PKN 528/97, OSNAPiUS 1999 nr 2, poz. 55 i z dnia 20 czerwca 2001 r., I PKN 477/00, OSNP 2003 nr 10, poz. 241). Należy jednak zwrócić uwagę, że powołane orzeczenia dotyczą odprawy rentowej, a przesłanka nabycia prawa do renty inwalidzkiej (z tytułu niezdolności do pracy) była w nich spełniona przed rozwiązaniem stosunku pracy. Pracownik stał się bowiem niezdolny do pracy w czasie zatrudnienia, a tylko ze względu na pobieranie zasiłku chorobowego po rozwiązaniu stosunku pracy nie dochodziło do przyznania mu prawa do świadczenia rentowego i jego wypłaty. Tym samym „przejście na rentę” następowało w wyniku rozwiązania stosunku pracy. Z kolei w wyroku z dnia 30 marca 1994 r., I PRN 10/94 (OSNAPiUS 1994 nr 1, poz. 12), Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy o pracownikach urzędów państwowych pracownik nabywa prawo do odprawy emerytalnej także wtedy, gdy złożył wniosek o przejście na emeryturę w czasie nieprzerwanego pobierania zasiłku chorobowego po ustaniu stosunku pracy, a prawo do

emerytury nabył bezpośrednio po wyczerpaniu okresu zasiłkowego. Wyrok ten zapadł jednak w sytuacji faktycznej, w której wniosek o emeryturę został co prawda złożony już po ustaniu zatrudnienia, ale przesłanka osiągnięcia wieku emerytalnego była spełniona w dacie rozwiązania stosunku pracy. Wreszcie w wyroku z dnia 26 listopada 2002 r., I PKN 656/01 (OSNP 2004 nr 11, poz. 189), Sąd Najwyższy zajął stanowisko, że odprawa emerytalna z art. 28 ust. 1 ustawy o pracownikach urzędów państwowych przysługuje również pracownikowi, który prawo do emerytury nabył w okresie pobierania świadczenia pieniężnego określonego w art. 13¹ tej ustawy w związku z wygaśnięciem stosunku pracy na podstawie art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. - Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz.U. Nr 133, poz. 872 ze zm.). W uzasadnieniu tego wyroku przyjęto, że świadczenie pieniężne przewidziane w art. 13¹ ustawy o pracownikach urzędów państwowych ma, podobnie jak zasiłek chorobowy, charakter substytutu wynagrodzenia za pracę za okres wypowiedzenia i z tego wywiedziono, że osiągnięcie wieku emerytalnego w czasie pobierania tego świadczenia i uzyskanie prawa do emerytury jest „prześciem na emeryturę” w rozumieniu art. 28 ust. 1 ustawy. Pogląd ten został zaakceptowany z wyroku z dnia 2 grudnia 2004 r., III PK 53/04 (OSNP 2005 nr 13, poz. 191), w którym stwierdzono, że urzędnikowi państwowemu przysługuje jednorazowa odprawa na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy o pracownikach urzędów państwowych w razie przejścia na emeryturę bezpośrednio po następujących po sobie bez przerwy okresach pobierania świadczenia na podstawie art. 13¹ tej ustawy i świadczenia przedemerytalnego. W sprawie tej podkreślono, że dla jej rozstrzygnięcia istotne znaczenie miała okoliczność, iż pracownik w okresie pobierania świadczenia przewidzianego w art. 13¹ ustawy, który to okres na mocy ust. 3 tego przepisu wlicza się do okresów pracy wymaganych do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych, osiągnął wiek uprawniający do wcześniejszej emerytury i z prawa tego nie skorzystał z powodu zaniedbania pracodawcy. Sąd Najwyższy uznał, że w takiej sytuacji pracownikowi nie można w sposób zasadny czynić zarzutu, iż wniosek o przyznanie emerytury złożył w kilkumiesięcznym odstępie czasowym od zakończenia pobierania świadczenia przewidzianego w art. 13¹ ustawy.

Wykładnia dokonana w powołanych wyżej orzeczeniach Sądu Najwyższego nie może być zastosowana w stanie faktycznym niniejszej sprawy, w którym łączący strony stosunek pracy wygaś z mocy prawa, a w momencie jego ustania powódka nie spełniała warunku nabycia prawa do wcześniejszej emerytury w postaci osiągnię-

cia wymaganego wieku emerytalnego. Skoro bowiem przesłankami nabycia prawa do odprawy emerytalnej przez pracownika samorządowego lub urzędnika państwowego jest uzyskanie „statusu emeryta”, które następuje zawsze i tylko przez rozwiązanie lub wygaśnięcie stosunku pracy (związek czasowy), to spełnienie przez pracownika warunków uprawniających do emerytury już po ustaniu stosunku pracy, w czasie pobierania świadczenia przedemerytalnego poprzedzonego okresem pobierania zasiłku chorobowego, nie może być traktowane jako „przejście na emeryturę” w rozumieniu art. 21 ust. 1 ustawy o pracownikach samorządowych w związku z art. 28 ust. 1 ustawy o pracownikach urzędów państwowych. Pobieranie tych świadczeń pozostaje bowiem jedynie w przypadkowym związku czasowym między ustaniem stosunku pracy a nabyciem prawa do emerytury. W tym zakresie Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę przychylił się do poglądu wyrażonego w wyroku z dnia 6 października 2004 r., I PK 694/03 (OSNP 2005 nr 11, poz. 155), w którym stwierdzono, że pracownikowi samorządowemu nie przysługuje odprawa emerytalna, jeżeli wiek emerytalny osiągnął po rozwiązaniu (wygaśnięciu) stosunku pracy, choćby w czasie pobierania zasiłku chorobowego. Taki zasiłek nie jest „substytutem wynagrodzenia za pracę za okres wypowiedzenia”, gdyż inne są przesłanki tego świadczenia i inna jego funkcja. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 3 marca 1989 r., III PZP 7/89 (OSNCP 1990 nr 6, poz. 77), stwierdzając, że rozwiązanie umowy o pracę na mocy porozumienia stron przed osiągnięciem przez pracownika wieku emerytalnego nie jest rozwiązaniem stosunku pracy w związku z przejściem na emeryturę w zakresie uprawnień pracownika do odprawy emerytalnej. Należy również zauważyć, że przepisy ustawy z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz.U. Nr 41, poz. 361 ze zm.) nie przewidywały świadczeń osłonowych dla pracowników samorządowych, z którymi stosunki pracy wygasły z mocy prawa na podstawie art. 18 ust. 3 ustawy, a Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 21 marca 2005 r., P 5/04 (OTK-A nr 3, poz. 26) stwierdził, że powołany przepis jest zgodny z art. 32 oraz nie jest niezgodny z art. 65 ust. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Przepis art. 2 ustawy z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (Dz.U. Nr 160, poz. 1080 ze zm.) stanowi, że pracownik nabywa prawo do wynagrodzenia rocznego w pełnej wysokości po przepracowaniu u danego pracodawcy całego roku kalendarzowego (ust. 1), bądź w wysokości proporcjonalnej do okresu przepracowanego u danego praco-

dawcy w roku kalendarzowym, pod warunkiem, że okres ten wynosi co najmniej 6 miesięcy (ust. 2). W myśl ust. 3 powołanego przepisu przepracowanie co najmniej 6 miesięcy warunkujących nabycie prawa do wynagrodzenia rocznego nie jest wymagane między innymi w przypadkach: 1) rozwiązania stosunku pracy w związku z likwidacją pracodawcy albo zmniejszeniem zatrudnienia z przyczyn dotyczących pracodawcy (pkt 4 lit. c) bądź likwidacją jednostki organizacyjnej pracodawcy lub jej reorganizacją (pkt 4 lit. d) oraz 2) wygaśnięcia stosunku pracy w związku ze śmiercią pracownika (pkt 7).

Nie budzi wątpliwości, że wygaśnięcie stosunku pracy następuje z chwilą spełnienia się okoliczności, z którymi prawo wiąże skutek w postaci ustania stosunku pracy (art. 63 k.p.). Są to inne zdarzenia niż oświadczenia woli, gdyż w przypadku tych oświadczeń Kodeks pracy używa określenia „rozwiązanie umowy” (art. 30 § 1 k.p.). Z tego też względu wygaśnięcie jest innym sposobem ustania stosunku pracy niż jego rozwiązanie. Również likwidacja pracodawcy nie jest zdarzeniem powodującym wygaśnięcie stosunku pracy (por. wyrok z dnia 5 września 2001 r., I PKN 830/00, OSNP 2003 nr 15, poz. 355), jeżeli przepisy prawa nie przewidują takiego skutku. Dlatego też należy podzielić zarzut skarżącego, że pojęć „rozwiązanie” i „wygaśnięcie” stosunku pracy nie można używać zamiennie. Przepis art. 2 ust. 3 pkt 4 ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym nie ma zastosowania do każdego sposobu ustania stosunku pracy, lecz tylko do jego rozwiązania (w drodze porozumienia stron lub wypowiedzenia) w związku z zaistnieniem okoliczności w przepisie tym wskazanych. Tym samym nie odnosi się do ustania stosunku pracy na skutek jego wygaśnięcia. Wygaśnięcia stosunku pracy dotyczy wyłącznie art. 2 ust. 3 pkt 7 ustawy, odnoszący się do ustania stosunku pracy z mocy prawa w związku ze śmiercią pracownika. Stosunek pracy powódki wygasł z dniem 31 maja 2003 r. z mocy prawa na podstawie art. 18 ust. 3 ustawy o ustroju miasta stołecznego Warszawy, co oznacza, że w tym zakresie strony zostały pozbawione jakichkolwiek uprawnień do podejmowania decyzji i składania oświadczeń woli, gdyż uczynił to za nie ustawodawca. Jeżeli zamiarem ustawodawcy byłoby stosowanie przepisów ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym do ustania stosunków pracy pracowników samorządowych w sytuacji określonej w art. 18 ust. 3 ustawy o ustroju miasta stołecznego Warszawy, to zawarłby w przepisach tej ustawy wyraźne unormowanie. Wobec braku przepisu przyznającego takie uprawnienie należy uznać, że pracownik samorządowy, którego stosunek pracy wygasł z dniem 31 maja 2003 r. z mocy art. 18 ust.

3 ustawy o ustroju miasta stołecznego Warszawy, nie nabywa prawa do wynagrodzenia rocznego w wysokości proporcjonalnej do okresu przepracowanego w roku kalendarzowym u danego pracodawcy (art. 2 ust. 2 i ust. 3 pkt 4 i 7 ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym).

Z powyższych względów na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. oraz art. 102 i art. 108 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzeczono jak w sentencji wyroku mając na uwadze skomplikowany pod względem prawnym charakter sprawy. Zawarty w skardze kasacyjnej wniosek w przedmiocie zasądzenia kosztów procesu za obie instancje nie mógł wyrzeć zamierzonego skutku wobec braku zaskarżenia wyroku Sądu drugiej instancji w części odnoszącej się do orzeczenia o kosztach postępowania.

=====